

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гольберг М.Я. Интерпретаційний потенціал як герменевтична проблема. *Studia hermeneutica. Герменевтика тексту: між істиною і методом*. Дрогобич: Коло, 2003. С. 9 – 17.
2. Евріпід. Іфігенія в Тавриді. Евріпід. Трагедії / пер.: А. Содомори. К.: Основи, 1993. С. 339 – 389.
3. Еко У. Роль читача. Дослідження з семиотики текстів / пер. з англ. М. Гірняк. Львів: Літопис, 2004. 384 с.
4. Лотман Ю.М. Внутри мыслящих миров. Человек – текст – семиосфера – история. М.: Языки русской культуры, 1999. 448 с.
5. Попова-Бондаренко И. Герменевтика и коммуникация: опыт анализа. *Studia hermeneutica. Герменевтика тексту: між істиною і методом*. Дрогобич: Коло, 2003. С. 18 – 27.
6. Современное зарубежное литературоведение. Страны Западной Европы и США. Концепции, школы, термины. М.: Интрада, 1996. 314 с.
7. Ярхо В.Н. Драматургия Эсхила и некоторые проблемы древнегреческой трагедии. М.: Художественная литература, 1978. 301 с.
8. Aristoteles. *Poetik. Griechisch/Deutsch*. Stuttgart: Verlag Philipp Reclam Jun., 1976. 80 s.

УДК 82.091[821.161.2+821.111]

**ОБРАЗ ЧОЛОВІКА-ДЕТЕКТИВА В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ДОРОТІ СЕЙЕРС
ТА ІРЕН РОЗДОБУДЬКО**

**THE IMAGE OF THE MALE DETECTIVE IN THE INTERPRETATION
OF DOROTHY SAYERS AND IRENE ROZDOBUDKO**

Гуляк Т.М.,
*викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Прикарпатського факультету
Національної академії внутрішніх справ*

У статті проаналізовано типологічні подібності та відмінності презентації образу чоловіка-детектива в детективних романах «Смертельна отрута», «Де буде труп?», «Повернення в Оксфорд» Дороти Сейерс і «Пастка для жар-птиці» («Мерці»), «Ескорт у смерть», «Подвійна гра в чотири руки» Ірен Роздобудько. Досліджено історико-літературні джерела образу британського детектива – Пітера Уімзі. Визначено й описано основні засоби творення літературного героя письменницями Дороти Сейерс та Ірен Роздобудько. Встановлено, що обидві письменниці презентують чоловіків-детективів з використанням власних висловлювань, мови своїх персонажів, епізодичного психологічного аналізу, пейзажу, екскурсу в минуле чоловіків-детективів. Окрім того, британська письменниця завжди використовує епіграфи у своїх творах як засіб презентації літературних героїв, а Ірен Роздобудько схиляється до використання ліричних відступів.

Ключові слова: детективний роман, літературна традиція, літературний прототип, образ чоловіка-детектива, засіб презентації.

В статье проанализированы типологические сходства и различия презентации образа мужчины-детектива в детективных романах «Смертельный яд», «Где будет труп?», «Возвращение в Оксфорд» Дороти Сейерс и «Ловушка для жар-птицы» («Мертвецы»), «Эскорт в смерть», «Двойная игра в четыре руки» Ирен Роздобудько. Исследованы историко-литературные источники образа британского детектива – Питера Уимзи. Определены и описаны основные средства создания литературного героя писательницами Дороти Сейерс и Ирэн Роздобудько. В частности, установлено, что оба автора представляют мужчин-детективов, используя собственные высказывания, язык своих персонажей, эпизодический психологический анализ, пейзаж, экскурс в прошлое мужчин-детективов. Кроме того, британская писательница всегда использует эпиграфы в своих произведениях как средство презентации литературных героев, а Ирэн Роздобудько склоняется к использованию лирических отступлений.

Ключевые слова: детективный роман, литературная традиция, литературный прототип, образ мужчины-детектива, средство презентации.

The article analyzes the typological similarities and differences in the presentation of the image of the male detective in the detective novels “Strong Poison”, “Have His Carcase”, “Gaudy Night” by Dorothy Sayers and “A Trap for the Firebird” (“The Dead”), “Escort to Death”, “Double Play by Four Hands” by Irene Rozdobudko. The historical and literary sources of the image of the British detective – Peter Wimsey – are revealed. The main means of creating a literary hero by the writers Dorothy Sayers and Irene Rozdobudko are identified and described. In particular it has been established that both

writers present male detectives using their own words, the language of their characters, episodic psychological analysis, the landscape, the excursion into the past of male detectives. In addition, the British writer always uses epigraphs in her writings as the means of presenting literary heroes and Irene Rozdobudko tends to use lyrical digressions.

Key words: detective novel, literary tradition, literary prototype, image of male detective, means of presentation.

Постановка проблеми. Образ чоловіка-детектива є традиційним у літературі та бере свій початок ще у творчості Е.А. По. Потім з'являються Дюпен, Лекок, Легран, Шерлок Холмс, Еркюль Пуаро. Кожен із цих образів особливий, привертає увагу читача і літературознавців. Проте порівняльних зіставлень образів детективів у різних національних літературах критичними студіями не представлено. Актуальність даного дослідження полягає в компаративному аналізі особливостей презентації образу чоловіка-детектива в англійській та українській жіночій детективній прозі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Образна система детективних романів Дороти Сейерс активно досліджується західноєвропейськими, американськими і російськими літературознавцями, зокрема: Т. Льюїсом (Terrance Lewis. "Dorothy L. Sayers' Wimsey and Interwar British Society"), Р. Макгрегором та І. Льюїсом (Robert Kuhn McGregor & Ethan Lewis. "Conundrums for the Long Weekend: England, Dorothy L. Sayers and Lord Peter Wimsey"), К. Кенні (Catherine Kenney. "Sayers, Dorothy Leigh"), К. Райц (Caroline Reitz. "Dorothy L. Sayers"), Н. Траубергом («Дороти Сэйерс, или трудности легкого жанра») та іншими. Проте герої британської письменниці залишаються невідомими для українського читача і критика. Творчість Ірен Роздобудько досить досліджена, персонажі її детективних романів поверхнево описані в працях М. Крупки («Українська жіноча проза: дві епохи, дві версії»), Я. Голобородька («Українська fashion-література: тексти й цінності Ірен Роздобудько»), Л. Старовойт («Жанрові модифікації детективу у творчості Ірен Роздобудько»), А. Вегеш («Особливості функціонування літературно-художніх антропонімів у романах Ірен Роздобудько»).

Постановка завдання. Мета дослідження – описати спільні і відмінні риси презентації образу чоловіка-детектива в англійському й українському жіночому детективному романі Дороти Сейерс та Ірен Роздобудько.

Виклад основного матеріалу. Д.Л. Сейерс творить ідеальний, досить динамічний образ чоловіка-детектива – лорда Пітера Уімзі, який успадковує всі позитивні риси своїх літературних попередників. Він природний англієць, ерудит, інтелектуал, іронічний співбесідник, який любить розгадувати надзвичайно заплутані

таємниці в боротьбі із жорстокими злочинцями. Пітер Уімзі проявляє себе спадкоємцем Шерлока Холмса (так його називає Гарріет Вейн у романах) і батька Брауна, гідним колегою Еркюля Пуаро. Є в його характері ще й риси принца Флоризеля Р.Л. Стівенсона (обставини, за яких діє лорд Пітер, часто не менш екзотичні).

Вперше образ Пітера Уімзі з'являється в неопублікованій історії, написаній британським автором детективів у Франції: «Світле волосся, довгий ніс, аристократичний тип – із тих, хто носить шкарпетки під колір краватки» [5]. Літературним прототипом П. Уімзі, на думку Н. Трауберг, є Філіп Трент, персонаж роману Е.К. Бентлі «Остання справа Трента». Вважають, що саме із цього твору почався Золотий вік британського детективу, і Дороти Сейерс надзвичайно високо цінувала літературні досягнення свого друга і колеги [5]. Сама вона, у свою чергу, стала законодавицею нової моди на сищиків-аристократів, а її сучасниці М. Аллінгем і Н. Марш подарували благородне походження своїм героям А. Кемпіону і Ф. Аллену.

Виділяємо такі основні засоби презентації літературного героя письменницями Дороти Сейерс та Ірен Роздобудько:

1. Назва твору, яка може прямо чи опосередковано дати характеристику героєві. Заголовки детективних романів «Перейти темряву», «Пастка для жар-птиці» («Мерці»), «Ескорт у смерть», «Подвійна гра в чотири руки» Ірен Роздобудько і «Смертельна отрута», «Де буде труп?», «Повернення в Оксфорд», «Медовий місяць у вулику» Дороти Сейерс не дають чіткого опису якогось із героїв. Проте вони красномовно вказують на те, що життя всіх героїв цікаве і сповнене пригод.

2. Епіграф до літературного твору або його частини. Цей засіб активно експлуатує Дороти Сейерс, яка підбирає до кожної глави своїх творів загадковий епіграф. Наприклад, епіграфом до гл. 3 роману «Повернення в Оксфорд» є вислів Ф. Бекона: «Краще вчиняє той, хто, якщо вже не має можливості не підпускати любов, утримує її в підходящому місці і цілком відділяє від власних серйозних справ і дій у житті; бо якщо її хоч раз вплутати в справи, вона може так перекрутити долі людей, що вони вже не будуть вірними власним цілям» [6, с. 39]. Ці слова описують лорда Пітера Уімзі, який дуже кохав Гарріет Вейн, але

ніколи не плував особистого життя з детективним розслідуванням. Ірен Роздобудько не послуговується епіграфами, але вводить ліричні відступи, епілоги і прологи, в яких є зав'язка або підказка читачам для розуміння розвитку подій.

3. Пряма авторська характеристика. Українська і британська письменниці прямо описують своїх героїв. Перша робить це скупі й епізодично, а друга – щедро і протягом цілої серії романів, адже образ лорда П. Уімзі є наскрізним. У романі «Ескорт у смерть» поліцейський детектив Роман Олексійович зображений так: «Але Лошкар'єв перебував у законній відпустці, й «містер Марпл» (так у відділку називали слідчого Романа Олексійовича Марченка), тяжко зітхнувши, приступив до своїх обов'язків <...>» [2, с. 32]. Читач не може одразу ж візуалізувати персонажа. Спочатку доводиться розгадати літературну алію і довідатися, хто така міс Марпл. Вона є головною героїнею детективів Агати Крісті: приємною, скромною, наділеною гострим розумом і знанням людської натури. Ця жінка має здатність підозрювати в злочині всіх і оцінювати факти об'єктивно. Таку саму методику використовує і Роман Олексійович. Інший герой Ірен Роздобудько – слідчий Чепурний – так описаний письменницею: «Лінькуватий і доволі огрядний, із кругленьким «пивним» черевцем, він завжди намагався уникати будь-яких складнощів, безсумно куняв на загальних зібраннях і не любив носити форму» [3, с. 114]. Цій людині, очевидно, не надто подобається обраний фах. На противагу йому, бачимо зовнішній та внутрішній образ лорда Пітера Уімзі. У романі «Смертельна отрута» Пітер Уімзі дивиться в дзеркало і бачить «бліде дивакувате обличчя і гладко зачесане назад солом'яне волосся; моноколь, який виглядав по-дурному за бровою, яка комічно сіпалася; бездоганно виголене підборіддя, в якому не було нічого мужнього; ідеально накрохмалений комірець; досить високий, краватка, зав'язана елегантним вузлом і пасує за кольором до хустинки, яка ледь виглядала з нагрудної кишені дорогого костюма, пошитого на замовлення на Севіл-роуд» [8, с. 161]. Головний герой також має багато талантів. Лорд Пітер Уімзі чудово їздить верхи, фехтує, грає в крикет, полює, знається на їжі та вині. Він закінчив Оксфорд із відмінними оцінками, вільно володіє щонайменше п'ятьма мовами, колекціонує інкунабули, прекрасно грає на роялі, розуміється на шифрах і розмовляє цитатами з англійської класики. Це такий собі збірний образ англійського джентльмена, якого письменниця Дороті Сейерс бачила не раз наяву і втілила

на сторінках своїх творів. Автобіографічний елемент відображено і в галереї детективних персонажів Ірен Роздобудько – типових працівників української міліції кінця ХХ – початку ХХІ ст.

4. Мова героя (зокрема, внутрішні монологи, діалоги з іншими героями). За мовою людини можна скласти уявлення про неї та її ставлення до оточення. Так, слідчий-невдаха з роману Ірен Роздобудько «Подвійна гра в чотири руки» Олексій Крапка зазначає: «Пошакалити – це святе <...>. А от хто тут похазяйнував до тебе, можеш сказати?» [4, с. 8], і читач розуміє, що людина працює в правоохоронних органах уже не перший рік, добре знає злочинський сленг. Проте пан Крапка є доволі вихованою людиною і розмовляє з неблагонадійними представниками населення виважено. А отже, поважає себе й інших. Майор Чепурний із детективу «Пастка для жар-птиці» Ірен Роздобудько малослівний, але теж ввічливий навіть із підозрюваними: «Більше нічого не можу вам сказати. Ще раз дякую. І – до зустрічі» [3, с. 140]. На перший погляд здається, що він інертний флегматик. Але з його озвученого внутрішнього монологу стає зрозуміло, що чоловіка дратує певна стереотипність мислення населення: «А ви, мабуть, гадали, що у міліції працюють самі ідіоти?» [3, с. 140].

Мова головного героя Д.Л. Сейерс потребує особливої уваги, адже це аристократична англійська, за якою одразу ж видно, що він – син герцога і випускник Оксфорда. Турботливий, завжди готовий прийти на допомогу й опинитися в потрібному місці в потрібний час: «Доброго ранку, Шерлоку! Де Ваш халат? Яка це трубка? На столику в гардеробній я бачив шприц» [7, с. 17]. Пітер Уімзі ніколи не здається, не бере до уваги відмови і за першої нагоди пропонує Гарріет одружитися: «Ну, якщо вже йдеться про суджених – Ви вийдете за мене?» [7, с. 17]. Герой Д.Л. Сейерс дуже виважений і презентабельний, він пишається своєю роботою. Він співпрацює з поліцією, часто використовує сімейне становище (має зятя в поліції), але за нагоди акцентує увагу на тому, що є все-таки детективом: «Він простягнув візитну карточку, подякував містеру Фортуни і Генрі та помпезно вийшов» [7, с. 24].

5. Вчинки та дії героя. Вчинки людини можуть розказати про неї більше, ніж вона сама. Непримітний майор Чепурний таки має свою методику ведення слідства: «Він дістав свій записник, відкрив його на потрібній сторінці й зробив тільки йому зрозумілий запис: «Квартира на Теремках – з'ясувати! Анатолій Сергійович (чол. Л. П.) – з'ясувати! Перевірити зв'язки 3.»

[3, с. 24]. Чоловік просто не робить зі своєї роботи культу і сприймає її як обов'язок, а не як героїчний вчинок. Так само до свого заняття ставиться і лорд Пітер Уімзі. Усі навколо захоплюються його навичками дедукції, готовністю завжди примчати в абсолютно незнайоме місце і почати нове розслідування. А чоловік сприймає своє заняття як хобі і повсякчас називає себе тільки детективом-любителем: «Я прибув ранковим поїздом, як тільки почув про Вашу знахідку і готовий уже слухати» [7, с. 16].

6. Психологічний аналіз. Порівнювані письменниці не приділяють багато уваги психологічному аналізу героїв-детективів. Це явище темпоральне і надає образу персонажа балансу тіні і світла. Виявляється, що не таким вже і невдахою є детектив із роману «Подвійна гра в чотири руки» Ірен Роздобудько. Олексій Крапка раніше був першим помічником обер-поліцеймейстера департаменту. Та і прізвище в нього досить красномовне – з одного боку, простий ідеографічний знак, а з іншого – думку без нього не можливо висловити. Так і без Олексія Крапки не відбувається жодного резонансного розслідування, адже: «<...> його навички ще стануть в пригоді. І він людина, яка знає, що таке служба і виконання наказів» [4, с. 48].

Переживання і вчинки Пітера Уімзі Дороти Сейерс аналізує зрідка і робить це в його ж словах. Як і в кожній людині, у кар'єрі Пітера Уімзі трапляються ситуації, коли він потрапляє в безвихідне становище і не боїться визнати це: «Я давно зрозумів, що в цій справі є щось дуже дивне, – підмітив Уімзі, – але зараз, смію визнати, мене загнали в глухий кут» [7, с. 25]. Але це короткотривалі явища. Детектив дуже швидко знаходить вихід із безвихідної, на перший погляд, ситуації, часто придумує хитромудрі інтриги: «Наша єдина надія – змусити вбивцю, якщо він, звичайно, є, зробити помилку, намагаючись нас перехитрувати» [7, с. 27]. Він сміливо ділиться своїми планами з інспектором поліції, заручається його підтримкою.

7. Інші герої твору, які експліцитно чи імпліцитно характеризують героїв. Гарріет Вейн із серії романів Дороти Сейерс відкрито описує лорда Пітера Уімзі: «Досить стриманий. Сором'язливий? Та не надто. Можливо, трохи нервовий. Але не потребує жалю» [6, с. 34]. Він ліберально ставиться до Гарріет Вейн і цінує її умовиводи: «І як Ви, Шерлоку, слушно зазначили, це цілком заперечує версію про самогубство» [7, с. 25]. Пітеру завжди вдається дивувати Гарріет рівнем своєї обізнаності в різних сферах люд-

ського життя. Зокрема, у романі «Де буде труп?» він демонструє свої знання про коней: «Розмір підкови дає нам розмір коня, а її форма вказує на славне, кругле породисте копито» [7, с. 42]. І не тільки інтелект, але і лордове ставлення до почуттів вражає жінку: «Наш поцілунок має стати важливою подією, однією з тих, які залишаються в пам'яті назавжди, як, наприклад, коли вперше куштуєш лічі. А не вставним номером другорядної важливості, що супроводжує детективне розслідування» [7, с. 42]. А читачеві здається майже неймовірною цілеспрямованість детектива Пітера Уімзі, який безперервно твердить про одруження з Гарріет Вейн: «Ну, почекайте. От ми одружимося... Ви у мене будете падати з коня кожного дня, поки не навчитеся на ньому їздити» [7, с. 42].

Про українського слідчого Чепурного говорили мало, але точно: «Якщо хочеш спіймати злочинця – посади ведмедика у центрі міста, – жартували вони, – й той вийде до нього сам. Ще й із простягнутими для наручників руками» [3, с. 115]. Нікнейм, придуманий колегами, наводить на думки про людські якості Чепурного. Він досить страшний і грізний, але водночас неповороткий; має здатність впадати в «робочу сплячку», та коли вже на його території з'являються непрохані гості, то відповість. Це можна розцінювати як «поліцейську чуйку», а можна як просте везіння. Проте воно працювало. Коли весь відділок ганявся за аферисткою, слідчий робив вигляд, що працює, і зайшов перекусити у «Мак-Дональдс». Туди ж завітала й шахрайка, Чепурний здобув лаври переможця.

8. Соціальне середовище. Воно допомагає читачеві сформувати в уяві цілісні образи і зрозуміти причини поведінки героїв. Д.Л. Сейерс пише про Англію початку ХХ ст., змальовує звичне для неї суспільство, з його традиціями і звичаями. І. Роздобудько зображає українські реалії ХХІ ст. Так, у творах британської письменниці знатні пани, звичайно ж, мають прислугу і не переймаються повсякденними справами. Для сучасної людини дивно, що один дорослий чоловік доповідає іншому про те, що зняв запонки з його сорочки, щоб віддати її в пральню. А для аристократичного англійського товариства в цьому немає нічого незвичного.

Ірен Роздобудько в романах «Пастка для жарптиці» та «Ескорт у смерть» описує українське суспільство з його злободенними проблемами: безробіттям, соціальною нерівністю, низькою оплатою праці тощо. У таких умовах працюють абсолютні протилежності, слідчий Чепурний і містер Марпл. Перший – зовсім безініціативний,

бо, мабуть, не має за що, а другий – ентузіаст, людина на своєму місці. Із чого можемо зробити висновок, що соціальне середовище не відіграє вирішальної ролі в житті людини. Вона належить правильно зробленому вибору.

9. Пейзаж. Йому почали приділяти особливу увагу на початку ХХ ст., коли в англійській літературі поширилися імпресіоністичні тенденції. І. Девдюк стверджує: «Запроваджені символістами й передусім імпресіоністами прийоми і засоби моделювання дійсності відповідали специфіці художнього мислення англійських митців з їхнім прагненням до поєднання різних видів мистецтва, зокрема літератури та живопису, які, як вони вважали, мають спільну творчу основу» [1, с. 156]. У детективних романах «Де буде труп?» Дороті Сейерс і «Подвійна гра в чотири руки» Ірен Роздобудько пейзаж має свою нішу і він дуже схожий. Це – вода. Різна: спокійна, розбурхана, таємнича, холодна, із припливами і відпливами. Вона, наче полотно імпресіоніста, збуджує певні ситуативні емоції. В англійському детективному романі до моря приходять у пікові моменти: Гарріет Вейн приходить туди просто погуляти, щоб нарешті відпочити. Тоді воно спокійне і приємне як героїня. Вона прокидається і знаходить труп, а на морі якраз починаються хвилі, які нарастають і в душі жінки. Коли до моря приходить Пітер Уїмзі, щоб оглянути місце злочину, то воно хвилюється. Так само лорд хвилюється за Гарріет, яку знову можуть звинуватити в злочині. У той момент, коли на берег моря приходить молода пара на побачення, воно спокійне і приємне, як трепетне почуття кохання. В українському детективі всі події розгортаються на пароплаві «Цариця Дніпра». Річка зображена могутньою і неспокійною. Колись таким могутнім був слідчий – Олексій Крапка, а тепер він неспокійний за життя відважної Мусі Гурчик.

10. Передісторія життя героя. Ні Ірен Роздобудько, ні Дороті Сейерс не подають нам передісторії життя чоловіків-детективів окремою частиною чи елементом розповіді. Читачеві факти відкриваються поступово, кожного разу додаючи нових штрихів до їх образів. Так, читач дізнається, що Роман Олексійович Марченко був першим коханням Лани, яка хотіла вдатися до самогубства в романі «Ескорт у смерть». Саме йому адресований вступний лист з такими словами: «Привіт, мій золотоголовий янголе!.. Коли ти читатимеш цього листа, мене вже не буде на цьому світі» [2, с. 3]. У цьому ж листі сказано, що містер Марпл служив в армії: «Тільки не лякайся – зараз тобі цього не можна, ти ж пря-

муєш до лав нашої славетної армії» [2, с. 3]. Пізніше письменниця розповідає про нещасливе подружнє життя Романа: «Там йому без зайвих слів (а часом – у безстроковий кредит) завжди наливали півсклянки горілки. І тоді повертатися додому було набагато веселіше <...>. Тепер він не міг зрозуміти, як йому могли сподобатися її зовсім білі брови та вії, блідий великий рот та надто пухкенькі щічки» [2, с. 35]. Чоловік просто не хоче повертатися додому, у власній квартирі поводить тихіше, ніж миша, щоб не заважати дружині дивитися серіал. Вдома панує повний матриархат, а на роботі Роман Олексійович може собі дозволити покерувати. От він і занурюється з головою у виконання службових обов'язків.

Про англійця Пітера Уїмзі читач поступово довідується, що той є сином графа, але пізніше Д. Сейерс підвищує його до сина герцога. У нього є старший брат – Джеральд. Лорд пройшов звичний шлях дитини аристократів – дитинство проводив із нянею, місіс Трепп; потім вчився в одній із найпрестижніших шкіл Англії – Ітоні. 1909 р. Пітер виграв стипендію в оксфордській коледж Бейліол і відправився туди вивчати історію (тому добре знається на історичних фактах, зокрема, аналізує спробу більшовицького перевороту в Росії). Там прославився як неймовірний задирака і почав носити монокль. Але це не відлякувало дівчат, і в 17 років Пітер Уїмзі збирався одружитися, та все зіпсувала Перша світова війна. Будучи вірним кодексу честі, лорд вирішив йти першим і навіть померти, якщо буде потреба. Він служив офіцером у Франції та мав авторитет серед солдатів. Там Пітер знаходить справжніх друзів, які завжди готові допомогти.

У романі «Де буде труп?» на підмогу приходять не тільки друзі з поліції. Пітер Уїмзі ризикує і починає співпрацювати із пресою. Він особисто домовляється з журналістом «Морнінгстар», щоб на перших шпальтах надрукували величезний матеріал про розслідування вбивства, у такий спосіб нівелює таємницю слідства. Та цей хід приносить свої плоди. Обіцяна винагорода приводить підозрюваного містера Шика в готель, де живе лорд: «Вільям Шик, мілорде. За професією я перукар» [7, с. 41]. А за статусом – невдаха, дуже схильний до алкоголізму. Він навіть роздумував про самогубство, захопив із собою бритву і пішов на пляж, щоб здійснити задум. Саме там нереалізований перукар познайомився з убитим Полем Алексісом.

З 1914 по 1918 рр. Пітер Уїмзі був у розвідці в німецькому тилу і навіть здобув орден «За високі заслуги». 1918 р. був контужений і лежав

у лікарні через психічні розлади. Він майже два роки не міг віддавати накази слугам, бо через них на війні померли його солдати. Ймовірно, через це Пітер Уімзі так ввічливо і привітно спілкується зі своїм слугою Бантером. А 1923 р. лорд вперше виступає в ролі сищика в справі про крадіжку смарагдів Аттенбері. Дороті Сейерс так і не описала цей сюжет, він здався їй не вартим уваги. Замість неї це зробила Джилл Пейтон Уолш у романі «Смарагди Аттенбері», опублікованому 2010 р. Образ лорда Пітера Уімзі живе і в наш час, у Лондоні є його фан-клуб.

Висновки. Оже, образ чоловіка-детектива в інтерпретації Ірен Роздобудько і Дороті Сейерс є цілісним. Він має характеристики, властиві сучасникам письменниць або яких їм, навпаки, не вистачає. Обидві письменниці творять образи Олексія Крапки, містера Марпла, майора Чепурного і Пітера Уімзі, спираючись на багату літературну традицію. Вони презентують своїх героїв власними висловлюваннями (варто зазна-

чити, що Дороті Сейерс робить це багато і щедро, а Ірен Роздобудько – лаконічно); мовою самих персонажів (аристократичною англійською і колоритною сленговою українською говіркою); словами інших героїв; епізодично використовують психологічний аналіз; змальовують пейзаж, який допомагає зрозуміти почуття героїв (в обох випадках вода, яка має здатність поглинати, відбивати і пам'ятати); роблять екскурс у минуле чоловіків-детективів (у британської письменниці він значно довший, оскільки охоплює цілу серію романів, а в української – це один роман). Окремо варто підкреслити, що британська письменниця завжди використовує епіграфи у своїх творах як засіб презентації літературних героїв, зокрема лорда Пітера Уімзі. Ці епіграфи – вислови або вірші видатних людей, в яких міститься прихований натяк на розвиток подій або опис персонажа. А Ірен Роздобудько схиляється до використання ліричних відступів в епічному творі, листів, прологів і епілогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Девдюк І. Імпресіоністичні тенденції в англійській літературі перших десятиліть ХХ ст. Султанівські читання. 2014. № 3. С. 156–161.
2. Роздобудько І. Ескорт у смерть. Львів: Кальварія, 2002. 142 с.
3. Роздобудько І. Мерці. Львів: Кальварія, 2005. 212 с.
4. Роздобудько І. Подвійна гра в чотири руки. Харків: Клуб Сімейн. Дозвілля, 2014. 224 с.
5. Трауберг Н. Дороти Сэйерс, или трудности легкого жанра. URL: <https://www.pravmir.ru/doroti-seyers-ili-trudnosti-legkogo-zhanra/>.
6. Sayers D.L. Gaudy Night. New York: Harper Paperbacks, 1995. 501 p.
7. Sayers D.L. Have His Carcase. New York: Harper Paperbacks, 2003. 422 p.
8. Sayers D.L. Strong Poison. New York: Harper Paperbacks, 2003. 232 p.